

Lyset avgjør fargen

Samspill mellom lys og farge går som hånd i hanske. Vi kan kommunisere og formidle budskap ved hjelp av lys. Ved å bruke lyset kan vi finne de rette fargene samt forme hjemmets omgivelser.

Av ifi.no

Lyset har en omfattende betydning for farger og fargevalg. En farge som virker sterk om sommeren kan for eksempel bli grumsete om vinteren. Ved planlegging av farger i et rom er det viktig å være bevisst på hvor dagslyset kommer fra.

– En farge hjemme på veggen til en venn kan se helt annerledes ut hjemme hos en selv. I forskjellige leiligheter med ulikt størrelsesforhold, hvor dagslyset slipper inn fra ulike vinduer og himmelretninger, vil en oppleve ulik fargegjengivning, sier Calina Pandelet Yttredal.

Hun er forfatter av flere bøker om farger og er billedkunstner med spesialisering innen romkunst og lys, utdannet blant annet ved Statens Kunstakademi i Oslo.

Tilpass situasjonen

Fargeeksperten mener farger er et relativt foranderlig fenomen som bør studeres fra ulike vinkler og brukes fritt, men være tilpasset hver situasjon.

Dagslys virker stimulerende, men det kan også by på problemer ved for eksempel direkte sollys, skriver

Yttredal i sin bok «Lys, Farge, design, kommunikasjon».

– Mot øst er det direkte sollys, mens det er motsatt mot nord. Et nordvendt hjem vil derfor få et dystre, mer gråaktig skjær over fargen. Det kan vi korrigere ved hjelp av kunstig lys, sier Yttredal.

Calina Pandele Yttredal.

Reflekser fra omgivelsene

Visste du at løvtreet utenfor huset påvirker fargene innendørs?

– Både trær, naboens husvegg og røde teglsteiner på taket er eksempler på ytre faktorer som vil kunne påvirke fargevalget inne. Derfor; den som fargesetter bør ikke automatisk bruke fargen som sees på veggen hos naboen. Glem naboen! Oppfordrer Yttredal.

Hun anbefaler, over lengre tid, å studere lysinnfallet til rommet som skal fargesettes. Og ikke minst å utføre en stedsanalyse.

– Tenk himmelretninger i forhold til rommet, og hva som finnes i nærheten. Den som skal velge fargen bør oppfordres til å sette seg midt på gulvet og kikke rundt. Hva skygger for solen eller kaster reflekser? Tenk på tid på døgnet, vær, årstid, breddegrad og på overflaten som skal males. I desember er for eksempel lyset nærmest lyseblått, fordi snøen kaster reflekser, sier hun.

Løvtreet kan påvirke fargene inne i huset.

Lyst blir mørkt

En som skal male hjemme, tenker som oftest på selve malingsfargen uten å ta hensyn til dagslyset eller påvirkningen fra det kunstige lyset.

– I virkeligheten er pigmentfargen og lysets farge to sider av samme sak, to verdener forbundet med hverandre. Vi må tenke på lys og farge i samspill, understreker Yttredal.

Hun viser til Purkinje-effekten, som har med øyets adaptasjon til nattemørket å gjøre.

– Da ser man hvor viktig kunstig lys kan være. Ta for eksempel en knallrød blomst med grønne blader i sterkt sollys. I skumringslyset er virkningen motsatt! De røde kronbladene blir mørkerøde eller svarte, mens de grønne bladene virker ganske lyse.

Det som var lyst blir mørkt, mens det mørke blir lyst, forteller hun.

Lysets spekter spiller inn

Dagslyset inneholder alle fargene i spekteret. Når det gjelder kunstig lys, får vi derimot en utfordring.

– To lyskilder med hvitt lys kan ved direkte betraktning virke identiske. Men likevel har de helt ulike virkninger når de lyser på samme fargede flate. Årsaken kan være at lyskildene har ulike spektralfordelinger. Det kalles metameri, forklarer billedkunstneren.

Gatelys er et eksempel på hvordan friske farger om kvelden kan bli svarte og mørkegrå.

– Dette på grunn av lyskildens gule og oransje spekter. Derfor bør du velge riktig lyskilde. Halogen lyspære gir det mest naturlige lyset i dag, ettersom glødelampen er faset ut, sier hun.

Lysdiode (eller LED, Light Emitting Diode) er en halvlederchip som sender ut monokromt lys når det går strøm gjennom den. Det finnes også måter å lage hvitt lys på, for eksempel med tre dioder med grunnfargene rødt, grønt og blått.

– I dag finner vi lyssterke, energieffektive dioder med forskjellige fargetemperaturer og farger som fungerer til erstatning for vanlige lyskilder som lysrør og halogenlamper. Ennå er de i dyreste laget, men prisen er på vei ned som følge av masseproduksjon. På grunn av sin nette størrelse kan de integreres i arkitektur, møbler og lysskilt på en ny måte, sier hun.

Lampene regnes for å ha 25 ganger lengre levetid enn halogenlamper og 2-3 ganger lengre enn lysrør.

Dagslyset inneholder alle farger.

Test alltid fargen

Det finnes metoder og framgangsmåter for å finne ønsket farge, men det finnes ingen fasitsvar. Det er viktig å teste ut fargen, for å få den slik du ønsker den. Det er også viktig å se og tilpasse fargen mot andre flater i rommet som gulv, møbler og bilder.

– Det bør utføres flere tester på større flater. Det er fint om den som maler selv kan få følelsen med malingen. Glansgraden til malingen er også viktig. Kundene bør kjøpe små bokser og teste ut fargen før de kjøper større partier – de bør også teste fargen i ulikt lys, både dagslys og kunstig lys, sier hun.